

Otsus

Tallinn

14.04.2009 nr 5.1-5/09-0018L

AS Kalev Chocolate Factory avalduse alusel alanud järelevalvemenetluse lõpetamine

1. Faktilised asjaolud

AS Kalev Chocolate Factory (edaspidi: KCF) saatis 15.01.2009 Konkurentsiametile kirja, mis sisaldab väärteomenetluse alustamise taotlust ja kaebust "AS-i Elveso poolt turgu valitseva seisundi kuritarvitamise lõpetamiseks ja olulist vahendit omava ettevõtja kohustuste mittetäitmise lõpetamiseks".

Kaebus registreeriti Konkurentsiametis 16.01.2009 ja samal päeval küsis Konkurentsiamet AS Elveso (edaspidi: Elveso) esindajatelt teavet, et esmalt selgitada Põrguvälja tee 6 veevarustuse katkestamise põhjuseid ning asjaolusid. Elveso vastas 26.01.2009 ja esitas omapoolsed selgitused.

Pärast veevarustuse taastamist Elveso poolt muutis KCF 23.01.2009 kirjaga oma kaebust, loobudes taotlustest ettekirjutuse tegemiseks Põrguvälja tee 6 veevarustuse taastamiseks ja veeteenuse osutamise jätkamiseks. Samas taotles KCF täiendavalt ettekirjutuse tegemist Elveso poolt tulevikus turgu valitseva seisundi kuritarvitamisest hoidumiseks, s.o kohustada AS-i Elveso mitte keelduma põhjendamatult veeteenuse osutamisest oma klientidele, sh KCF-ile.

KCF 23.01.2009 kirjale on lisatud Elveso 28.10.2008 „Vastus AS Kalev ja AS Kalev Chocolate Factory poolt esitatud taotlusele lepingu ümbervormistamiseks“. Vastuskirjast nähtub, et Elveso lepingu ümbervormistamise taotlust ei rahuldanud, tuues selle põhjenduseks järgmised asjaolud:

1) Elveso ei pruugi teada, kes faktiliselt tarbib tema poolt osutatavat teenust, kas AS Kalev ((kehtiv ärinimi: AS Luterma, siin edaspidi: Kalev) või KCF; 2) lepingu ümbervormistamine eeldab seaduse järgi Elveso nõusolekut; 3) Elveso on valmis nõusoleku andma üksnes juhul, kui Kalev kustutab Elveso ees oma võlad. /.../ „Kui

praegusel hetkel läheks leping üle AS-le Kalev Chocolate Factory, siis tähendaks see seda, et AS Elveso peaks AS Kalev võlga hagama hoopis AS-lt Kalev Chocolate Factory, kelle lepingu ülevõtmisel läheks üle kõik AS Kalev kohustused. VÕS § 179 lg 2 sätestab, et lepingu ülevõtmisel loetakse, et kõik lepingust tulenevad õigused ja kohustused on lepingu ülevõtjale üle läinud. Arvestades seda, et poolte vahel käib praegusel hetkel kohtuvaidlus ülenormatiivse reostuse tasu nõudes, siis ei saa AS Elveso nõusolekut lepingu ülevõtmiseks anda.“

Vastusest nähtub Elveso ja KCF erimeelsus teenuselepingu ümbervormistamise õigusliku aluse küsimuses. Elveso tugineb VÕS §-le 179 lg-le 1, mille järgi lepingupool võib teise lepingupoole nõusolekul anda oma lepingust tulenevad õigused ja kohustused üle kolmandale isikule temaga sõlmitud lepingu alusel, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. KCF tugineb aga VÕS §-le 182 lg-le 2, mille kohaselt ettevõttesse kuuluvate asjade ja õiguste üleminekuga lähevad omandajale üle kõik üleandja ettevõttega seotud kohustused, muu hulgas töölepingutest tulenevad kohustused ettevõtte töötajate suhtes, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Võlausaldaja või teise lepingupoole nõusolekut ei ole kohustuse või lepingu üleminekuks vaja, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

06.02.2009 nõudis Konkurentsiamet Elveso esindajatelt täiendavat teavet käimasolevas haldusmenetluses. Konkurentsiamet palus Elvesol esitada põhjused, mis on takistuseks veevarustuse ja heitvee ärajuhtimise teenuse müügilepingu (edaspidi: teenusleping) sõlmimisele KCF ja Elveso vahel. Juhul, kui lepingu sõlmimist takistavad asjaolud puuduvad või on ära langenud, siis palus Konkurentsiamet vastata, kas Elveso on alustanud KCF-ga läbirääkimisi teenuslepingu sõlmimiseks ning edastada sellekohane kirjavahetus.

02.03.2009 esitas Elveso vastuse täiendava teabe nõudmisele. Esitatud selgituse kohaselt ei olnud Elveso varem nõus lepingu ümbervormistamisega, kuna AS-ga Kalev sõlmitud lepingust oli üleval suur võlg, mille üle käib kohtuvaidlus ning Elveso seisukoht oli, et lepingu ülekandmine teisele isikule on võimalik üksnes pärast võla tasumist. Elveso vastusele on lisatud veevarustuse ja reovee ärajuhtimise teenuse müügilepingu nr VK 35-01.02.2009 projekt (edaspidi: KCF teenuseleping), mis on saadetud KCF-le. KCF teenuselepingu p 4.2 sätestab, et lepingu sõlmimine ei muuda kehtetuks ega lõpeta nimetatud kinnistu osas varasemalt sõlmitud teisi teenuselepinguid. Elveso selgituse kohaselt saab vaidluse esemeks oleva varasemalt sõlmitud kliendilepingu lõpetamine võimalik alles pärast seda, kui leping on AS-i Kalev poolt täidetud.

06.03.2009 saatis Konkurentsiamet KCF-le taotluse materjali edastamiseks järelevalvemenetluses. Konkurentsiamet palus edastada kinnitatud koopia KCF vastusest Elveso lepingu sõlmimise pakkumusele viivitamatult pärast vastuse saatmist Elvesole.

23.03.2009 sai Konkurentsiamet e-postiga teate KCF esindajalt, vandeadvokaat Risto Rüütliilt. Teatele on lisatud kinnitamata koopia KCF vastusest (23.03.2009 nr KA-13/24) Elveso lepingu sõlmimise pakkumusele. Vastuskirja kohaselt alustas KCF Elvesoga läbirääkimisi teenuselepingu sõlmimiseks, esitades samas omapoolse vastuväite p 4.2 osas, mis seondub Elveso ja Kalevi vahel käimas oleva kohtuasjaga ülereostustasude küsimuses. KCF on seisukohal, et Elveso ja Kalevi vahel 20.05.2003

sõlmitud teenuseleping Põrguvälja tee 6 kinnistu osas on seoses ettevõtte üleminekuga üle läinud KCF-le. Seega peab KCF ennast juba kehtiva teenuselepingu pooleks, mis on sõlmitud Elvesoga Põrguvälja 6 kinnistu osas, mille suhtes Elveso pakub KCF-le nüüd uut teenuselepingut. Sellega seoses küsib KCF Elvesolt selgitust küsimuses, kas Elveso arvates kehtiks pärast KCF teenuselepingu allakirjutamist ühe liitumispunkti ja ühe kliendi osas veevarustuse ja reovee ärajuhtimise teenuse osutamiseks kaks eraldi lepingut? Kui nii, siis kummast lepingust peaks pooled lähtuma? KCF leiab, et kui 20.05.2003 sõlmitud leping ei ole AS-le KCF üle läinud, ei saaks see leping ka kehtima jääda. Käesoleval ajal ei ole AS Luterma Põrguvälja tee 6, Lehmja, kinnistu liitumispunktis tarbija, seega AS Luterma ei ole ka Elveso klient. Sama küsimusega seondub ka KCF lepingu p 2.2 – edasiste arusaamatuste vältimiseks poolte vahel tahab KCF saada selgust, millisest hetkest loeb Elveso KCF-i oma kliendiks. Lisaks on KCF oma vastuses Elvesole esitanud omapoolsed muudatusettepanekud, mis puudutavad müüdava vee ja ärajuhitava reovee kogust ja lepingu tüüptingimuste küsimusi, mis järelevalvemenetluse seisukohast tähtsust ei oma.

Kinnitatud koopia KCF 23.03.2009 vastusest Elvesole saadeti Konkurentsiametile 03.04.2009.

2. Õiguslik hinnang

Konkurentsijärelevalve esemeks on Elveso väidetav põhjendamatu keeldumine KCF-ga teenuselepingu sõlmimisest, mis võib olla käsitletav KonkS § 16 tähenduses turgu valitseva seisundi kuritarvitamisena.

2.1. Küsimused, mida ei saa järelevalvemenetluses lahendada

Elveso ja KCF vahel on vaidlus küsimuses, kas Kalevi ja Elveso vahel 20.05.2003 sõlmitud teenuseleping on ettevõtte üleminekuga KCF-le üle läinud või ei. See on lepinguõiguslik vaidlus, milles Konkurentsiamet seisukohta ei võta.

Konkurentsiamet ei saa rahuldada KCF taotlust ja teha Elvesole ettekirjutust, mis keelaks katkestada teenuse osutamist kliendile või kolmandale isikule juhul, kui teenuse osutamise katkestamine on ÜVVKS-st tulenevalt lubatud ja põhjendatud. Ettekirjutuse tegemise välistab KonkS § 62, mille kohaselt ettekirjutuse tegemise eeltingimuseks on keelatud teo tuvastamine. Konkurentsiameti ettekirjutuse esemeks ei saa olla ka üldine kohustus „mitte keelduda põhjendamatult veeteenuse osutamisest oma klientidele, sh KCF-ile“. Taolise ettekirjutuse tegemine Elvesole oleks sisutu, kuna sellesisuline keeld tuleneb otse seadusest. Vee-ettevõtja põhjendamatu keeldumine teenuse osutamisest oma klientidele on käsitletav KonkS § 16 p 6 rikkumisena, millega kaasneb väärteovastutus turgu valitseva seisundi kuritarvitamise eest vastavalt KonkS §-le 73⁵.

Konkurentsiameti seisukoht veevarustuse katkestamise õiguspärasuse küsimuses on esitatud Konkurentsiameti 02.02.2009 teates (väärteomenetluse alustamata jätmine) ja Konkurentsiameti 16.02.2009 määruses (kaebuse rahuldamata jätmine), mis on KCF-le edastatud ja millega ei tuvastatud konkurentsiseaduse rikkumist Elveso tegevuses.

2.2. Kliendiga lepingu sõlmimisest keeldumise küsimus

Elveso 26.01.2009 vastus Konkurentsiametile kõrvaldab mitmed taotluses esitatud väited Elveso õiguserikkumiste kohta. Samas ilmneb Elveso vastuse ja KCF poolt esitatud andmete kõrvutamisel, et puuduvad nähtavad põhjused, mis takistavad Elvesol veevarustuse ja reovee ärajuhtimise teenuse osutamise lepingu (teenuslepingu) sõlmimisest KCF-ga.

Vee-ettevõtja põhjendamatut keeldumist teenuslepingu sõlmimisest isikuga, kes vastab seaduse alusel kehtestatud tingimustele, võib pidada turgu valitseva seisundi kuritarvitamiseks KonkS § 16 tähenduses. Teenuslepingu sõlmimisest keeldumist ei saa mõistagi põhjendada sellega, et isikul puudub leping, mis on ÜVVKS § 8 lg 1 järgi vee-ettevõtja kliendi tunnuseks. Riigikohtu tsiviilkolleegium on oma 30.04.2008 lahendis selgitanud, et vee-ettevõtja kui loomulik monopol on seaduse alusel seotud lepingu sõlmimise kohustusega:

VÕS § 8 lg 1 järgi on leping tehing kahe või enama isiku vahel, millega lepingupool kohustub või lepingupooled kohustuvad midagi tegema või tegemata jätma. VÕS § 9 lg 1 järgi sõlmitakse leping pakkumuse esitamise ja sellele nõustumuse andmisega, samuti muul viisil vastastikuste tahteavalduste vahetamise teel, kui on piisavalt selge, et lepingupooled on saavutanud kokkuleppe. Nimetatud sätetest tuleneb, et võlaõiguses kehtib lepinguvabaduse põhimõte, s.o leping sõlmitakse vastastikuste tahteavalduste vahetamise teel. Seega ei ole isikutel üldjuhul lepingu sõlmimise kohustust. Samas võib seadusega sätestada, et isik on lepingu sõlmimiseks kohustatud. Eelkõige võidakse sätestada lepingu sõlmimise sund isikutele, kellel on valitsev või monopoolne seisund teenuste või kaupade turul. Kindlasti kehtib lepingu sõlmimise sund nn loomulikele monopolidele. Tavapäraselt on linnades ühisveevärg ja -kanalisatsioon ja seega on selle omaniku või valdaja (vee-ettevõtja) näol tegemist nn loomuliku monopoliga. /.../ ÜVVKS § 5 lg 1 järgi peab ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni omanik või valdaja lubama ühendada kinnistu veevärki ühisveevärgiga ning kinnistu kanalisatsiooni ühiskanalisatsiooniga samas seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud tingimuste kohaselt. Kuna kinnistu veevärgi ühendamisel ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga sõlmitakse ÜVVKS § 8 lg-te 1 ja 3 alusel leping ühisveevärgist vee võtmiseks ja reovee ärajuhtimiseks ühiskanalisatsiooni, siis saab järeldada, et lepingu sõlmimiseks on ÜVVKS-i järgi kindlasti kohustatud vee-ettevõtja. /.../ (RKTk 3-2-1-25-08, p 13).

Monopoolse vee-ettevõtja kohustust teenuslepingu sõlmimiseks saab käsitleda kui keeldu lepingu sõlmimisest keelduda või lepingu sõlmimisega põhjendamatult venitada, kui selleks puuduvad seadusega kooskõlas olevad mõjuvad põhjused.

Konkurentsiamet viitas eeltoodud asjaoludele 06.02.2009 kirjas Elvesole, milles nõuti teavet lepingu sõlmimisest keeldumise kohta. Vastuseks edastas Elveso 02.03.2009 veevarustuse ja reovee ärajuhtimise teenuse müügilepingu nr VK 35-01.02.2009 pakkumuse, mis on saadetud KCF-le. Samas on Elveso selgitanud senise lepingu ümbervormistamisest keeldumise asjaolusid, mis taanduvad Kalevi ja Elveso tsiviilvaidlusele, mis on lahendamisel kohtus. Nende asjaolude suhtes Konkurentsiamet seisukohta ei võta, kuna see eeldaks seisukoha võtmist küsimuses, kas Kalevi teenusleping on ettevõtte üleminekuga KCF-le üle läinud või ei. See küsimus on käimasoleva tsiviilvaidluse esemeks.

Konkurentsiamet leiab, et antud asjaoludel ei ole Elveso konkurentsi oluliselt kahjustanud. Teenuslepingu pakkumuse esitamisega on konkurentsiolukorda oluliselt parandatud, mistõttu menetlus tuleb KonkS § 63⁴ lg 1 p-de 2 ja 3 alusel lõpetada.

Konkurentsiamet märgib, et teadaolevalt ei ole Elveso kõnealuse teenuselepingu sõlmimise vaidluse pinnal Põrguvälja 6 veevarustust katkestanud ega sellega ähvardanud.

Lähtudes eeltoodust ja juhindudes KonkS § 63⁴ lg 1 p-dest 2 ja 3

otsustan:

Lõpetada AS Kalev Chocolate Factory avalduse alusel algatatud järelevalvemenetlus seoses teenuselepingu pakkumuse esitamisega AS Elveso poolt

Märt Ots

Otsuse peale võib esitada vaide Konkurentsiameti peadirektorile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse Tallinna Halduskohtule 30 päeva jooksul, arvates käesoleva otsuse teatavakstegemisest.